

הסתנן לגטו להציל את הוריו, לחם כפרטיזן, נהרג בישראל בעת מילוי תפקידו

במלחמת העולם השניה יעקב גיל זייף תעודת קצין פולני, יצא ליערות להילחם בגרמנים ואפילו היה מושל צבאי. בישראל נהרג בעת פינוי בית חולים צבאי, שעליו פיקח. בנו נתן, שהיה תינוק, מנסה להשלים את חלקי הפאזל של סיפורו החריג

יעקב גיל במדי הצבא הפולני צילום: משפחת גיל

עופר אדרת

ההספד לזכרו של ניצול השואה יעקב גיל, שנישא מעל קברו הטרי ב-1950, סיפק הצצה חלקית בלבד לסיפור הסוער והטרגי של חייו. במרכזו היו גורל מתעתע, מזל וביש מזל. גם היום, בנו נתן, שהיה תינוק כשאביו נהרג, עדיין מחפש פרטים על חייו כדי להשלים את הפאזל. "בעבר לא הצלחתי ולא רציתי להפנים את סיפור חייו ההרואים בתקופת השואה", אמר השבוע.

"הוא עמד כחומה בצורה מול כל כדור ששולח אליו מקניהם של משחיתים וצוררים", ספדה לו ב-1950 ידידתו, אשת החינוך והמשוררת אסתר איזקסון" הוא עבר את גיהנום גטו ורשה, פעל במחתרת, התגלגל ביערות בין הפרטיזנים, נלחם פנים אל פנים עם אויב וצר והמוות לא השיגו."

תעודת הקצין של גיל. זייף אותה בגטו ואימץ זהות חדשה. מעתה נקרא בולסלאב יאן צ'רבינסקי צילום: משפחת גיל

אחרי השואה "מילט את נפשו והגיע למחוז חפצו, לחוף מבטחים, וגם כאן בארצנו, זמן קצר אחר בואו, עמד מל פני המלחמה החזקה – ויוכל", אמרה, בהתייחסה למלחמת העצמאות שבה שירת בצה"ל. אלא שדווקא אז, בתום שתי מלחמות, במקום לפתוח דף חדש, "נפל בשגת חבר עמל, שלא רצה במותו."

**בתום המלחמה, עדיין בזהותו
הבדויה, התמנה גיל למושל
הצבאי של העיר נובי סונץ'.
היהודים שנותרו בה לא הבינו
מה פשר היחס הטוב לו הם
זוכים מהקצין הפולני**

סיפורי הגבורה שלו ממלחמת העולם השנייה עדיין נחקרים בימים אלה. כעת הבלש ההיסטורי **גידי פורז** מנסה לסייע לנתן גיל להשלים את התמונה על אביו, בעזרת מקורות היסטוריים שונים.

יעקב גיל נולד ב-1918 בעיר פולונה באוקראינה, למשפחת גילדנגורן. הוא נצר לרבי פנחס שפירא מקוריץ, מתלמידי הקרובים של הבעל שם טוב. כשבגר למד בבית מדרש למורים בלבוב. בשנות ה-30 עלה לארץ ישראל, עסק בהוראה ולמד באוניברסיטה העברית בירושלים. משפחתו עברה במרוצת השנים לפולין.

ב-1939, זמן קצר לפני פרוץ המלחמה, נסע לפולין כדי לבקר את הוריו. המלחמה שפרצה הפכה את החופשה הקצרה למסע מפרך שבמהלכו נתקע במדינה בלי יכולת לחזור לארץ. כשהוריו גורשו לגטו ורשה, הוא הסתנן לשם מיוזמתו, וניסה לסייע להם, אך ללא הצלחה. בגטו הוא זייף תעודת קצין פולני, ואימץ זהות חדשה. מעתה חי כנוצרי ושרד בזכות החזות הארית פולנית שלו תחת השם בולסלאב יאן צ'רבינסקי. בהמשך הצליח לצאת מהגטו ולהצטרף לפרטיזנים ביערות במסגרת "ארמיה לדובה" ("צבא העם"), המחתרת הקומוניסטית.

גיל (ראשון מימין) במדי הצבא הפולני. בין היתר, השתתף גם במרד ורשה הפולני, ב-1944, שהסתיים בחורבן העיר צילום: משפחת ניל

"פנים אל פנים נאבק עם האויב והמוות לא השיג אותו", נכתב עליו באתר "יזכור" של משרד הביטחון. בין היתר, השתתף גם במרד ורשה הפולני, ב-1944, שהסתיים בחורבן העיר בידי הגרמנים. על שירותו זה קיבל תעודה ומדליה.

"ממסמכים שונים ומעדויות ששמעתי, אני יודע שהוא נקם את רצח הוריו ויהודים רבים אחרים", אמר בנו, נתן, ל"הארץ". בתום המלחמה, עדיין בזהותו הבדויה, התמנה גיל למושל הצבאי של העיר נובי סונץ' בדרום פולין. היהודים שנותרו בה לא הבינו מה פשר היחס הטוב לו הם זוכים מהקצין הפולני.

"אך דמו, דם אבותיו הרבנים, התעורר בקרבו, לא יכול עוד לחיות תחת המסווה שהכביד עליו מאוד", תיארה ידידתו, איזקסון. "ביום מן הימים הופיע אצל רב הקהילה באותה עיר והתוודע: עברי אנוכי. לקח את תרמילו והלך לארץ מולדתו, לארץ אבותיו אשר קראה לו", הוסיפה. כך, ב-1946, חזר לארץ ישראל.

במלחמת העצמאות התגייס לצה"ל, ושירת כקצין אפסנאות בחיל הרפואה. פרטים נוספים על נסיבות מותו הופיעו בכתבה שפורסמה בראשית חודש ינואר 1950 בעיתון "חרות". "יעקב גיל, סגן ראשון בצבא ההגנה לישראל, קיפח אתמול את חייו בתאונה שאירעה בחצר בית חולים בירושלים", נכתב. "ברגע מסוים נפל גוש לבנים לתוך החצר ופגע בגיל, שנפצע אנוש. בדרך לבית החולים מת". "אבא היה סגן בחיל הרפואה ובמסגרת תפקידו ניהל את פינוי בית החולים הצבאי 'זיו'. האסון היה בעת מילוי תפקידו", אומר בנו נתן.

עם מותו, ב-1 בינואר 1950, הניח אשה בהריון, ותינוק בן שמונה חודשים, נתן גיל. היום הוא בן 71.

[כתבות נוספות](#)